

כל אנשי הנשיא

הנה צירוף מזויר מאד של מיקרים: מלאים בצופים נלהבים. הכל גומרים את ההלל על שני גיבורי הסרט — כתבי העיתון האמריקאי וושינגטון פוסט, שחשפו את פרשת ווטרגייט. הכל נושאים על גס את חלקה המכריע של העיתונות האמריקאית בחשיפת השחיתות והרודנות בצמרת השלטון, ובתהליך הרפורמה שנסתיימה רק עתה, עם סילוק הדמות האחרונה המזכירה את ווטרגייט: הנשיא ג'רי פורד.

מאת

אורי אבנרי

המשיפס העליון ומטה). באותה אימרה קובע ג'פרסון, למעשה, שקיימת רשות רביעית, שהיא חשובה לא פחות (ואולי יותר) משלוש האחרות: העיתונות, רשות-המידע, רשות-התיקשות.

כלי הרשות הרביעית הזאת, את אחת משיגיש הרשויות הראשונות אינה יכולה לתפקד באורח דמוקרטי.

- הרשות המחוקקת כלל לא תוכל להיבחר כראוי, ולא-כל-שכן לתפקד. בלי קיומה של העיתונות החופשית. העיתון מוסר את המידע על הפרלמנט וחבריו, על מעשיהם ומחלליהם, על דיעותיהם וגישותיהם. בלי זרם מתמיד זה של מידע, אין לאורך כל אפשרות להשתמש כראוי בזכות-הבחירה שלו. בעד מי עליו לבחור? מניין יידע מה מייצג מועמד פלוני, מיפלגה אלמונית? כיצד יעקוב אחר מעשי נבחריו הלכה למעשה, ואיך יחליט אם להחליפם או לבחור בהם מחדש? כיצד יגיב על מעשיהם, יחייב או ישלול הצעות-החוק שלהם, ידריך אותם בפעולתם השוטפת?
- הרשות המבצעת זקוקה לפיקוח יומיומי צמוד זה עוד יותר. בלי הפיקוח, אין מנוס מהסתאבות מהירה. "השילטון משחית, והשילטון המוהלט משחית באופן מושחת!" קבע הלורד אקטון. רק ביקורת יומיומית, מפורטת, רצופה, יכולה למנוע — או לפחות לעכב — תהליך בלתי-נגמע זה, ולהביא לשינוי כאשר מגיעה ההסתאבות לממדים מסוכנים. שום פרלמנט בימינו אינו ממלא תפקיד זה כראוי, ועל כנסת ישראל ואפשר לדבר, שהקשר זה, רק ברחמנות. עיקר התפקיד נופל על כיתפי העיתונות, והצלחתה קובעת במידה רבה את טיב המישטר.
- הרשות השופטת אינה זקוקה, למראית-עין, לפיקוח כזה, אבל זוהי טעות.

מיקרה א': בבתי-הקולנוע בארץ מוקרן הסרט כל אנשי הנשיא לפני אולמות מלאים בצופים נלהבים. הכל גומרים את ההלל על שני גיבורי הסרט — כתבי העיתון האמריקאי וושינגטון פוסט, שחשפו את פרשת ווטרגייט. הכל נושאים על גס את חלקה המכריע של העיתונות האמריקאית בחשיפת השחיתות והרודנות בצמרת השלטון, ובתהליך הרפורמה שנסתיימה רק עתה, עם סילוק הדמות האחרונה המזכירה את ווטרגייט: הנשיא ג'רי פורד.

מיקרה ב': בארץ עצמה עוקב הציבור כולו בנשימה עצורה אחר פרשת אשר ידלין. בפרשה זו הוגגת העיתונות החופשית את ניצחונה. העיתונות (במיקרה זה: העולם הזה) היא שחשפה את הפרשה כולה. עיתונאי (גאל לביב) הוא שהפעיל את המישטרה. המישטרה עצמה מודה בכך בפה-מלא. (דיברי סקני-ניצב בנימין זיגל בבית-המשפט: "כל מקום שהמישטרה מגיעה אליו, העולם הזה היה שם לפניו!")

מיקרה ג': השבוע עלתה לדיון בכנסת הצעת-החוק של כמה חברי-כנסת, המבקשת לאסור על כלייהתיקשות לפרסם את שמותיהם של חשודים, מרגע מעצרים.

מיקרה ד': מישטר-המישפטים העביר לחוות-דעתם של אנשי-הציבור הצעה לחקיקת חוק להגנה על "צינעת הפרט" — חוק שיגביל את חופש-העיתונות בצורה המורה עוד יותר מאשר הנוסח המקורי של חוק-לשון-הרע, הזכור לשימצה.

מיקרה ה': בכל רחבי הארץ התחילה מערכה "ספוטאנית" נגד מה שנקרא

"כל אנשי הנשיא": כהצגה מיוחדת מטעם "העולם הזה" *
הדרך לגיהנום...

"שפיטה באמצעות העיתונות". העיתונות החופשית מתוארת כמיפלצת רבתי-ראשים, המתעללת באזרחים תמימים, הורסת את מישפחותיהם על לא עוול בכפם, ומאימת על כל אדם הגון במדינת-ישראל. אנשי האופוזיציה הימנית משתתפים במערכה זו בחשק וברצון רב, ממש כמו ראשי הקואליציה.

מה הקשר בין כל המיקרים האלה, המתרחשים בעת-יובענוגה-אחת? הקשר בין המיקרים אינו מיקרי. הוא טמון במיקרה מס' 2.

פרשת ידלין הרעידה את אמות-הסופים של המימסד.

כמה מגדולי המדינה — וכמה מגדולי האופוזיציה ביניהם — יושבים ורועדים. הם שואלים את עצמם בחרדה: "מתי זה יגיע אלי?"

צמרת המימסד דומה עתה, לשי אימרתו המפורסמת של פוקה הירש, לאוטובוסים: חצי הנוסעים יושבים, והחצי השני עומד ורועד.

האם ייפלא הדבר שלפתע נשמעת הקריאה הגדולה: עלי היום!

עליהום! תפוס את הגנב! עלו על העיתונות המיפלצתית, המקעקעת את יסודות המישטר הדמוקרטי! סיתמו את הפה לעיתונאים המנוולים, המתעללים באזרחים חפים-משפט! נעלו את השערים לפני כלייהתיקשות, הפוגעים בצינעת-הפרט!

הולכת ומתפתחת עתה הפתערות מאורגנת על חופש-העיתונות, שכמוה לא היתה מזה עשר שנים. אני משוכנע שזוהי רק ההתחלה, ושאם לא נבלום את המיתקפה העכורה בעוד מועד, ולא נחנוק את המזימה בעורה באיבה, נהיה צפויים בעוד כמה חודשים להתקפת-מחץ שגם המזימה של חוק-לשון-הרע, בקיץ 1965, תהיה כאי-ידיכאפס לעומתה.

עורך ה"וושינגטון פוסט" בסרט
שליחות שאין חשובה ממנה

זעם מערכת-מישפט לא תשמור על נקיין-כפיה לאורך ימים, אם לא תדע כי עין הציבור עוקבת אחריה בכל רגע, הפיתוי לשחיתות, לשרירות, להסקרות, אורב לפיתחו של כל שופט בכל יום. אבות מדינת-החוק המודרנית הבינו זאת היטב, ועליכן קבעו ככלל מקודש את "סומביות המישפט" — כלל חיוני שעוד נחזור אליו בהמשך הדברים.

כמו הדם בגוף, המזין את כל האברים ושכילועריו אין המוח יכול לתפקד, כך חיוניים כלייהתיקשות לתופעולם של כל אברי האורגניזם הדמוקרטי.

תפקידו של השמן

רשת ווטרגייט (הסרט כל אנשי הנשיא) ממחישים אמיתות מוסשטות אלה בצורה המעשית, המציאותית, ביותר.

הרשות הרביעית

● **סתכלי-נא תחילה** בסרט כל אנשי הנשיא — סרט חובה לכל אזרח, שמן הראוי להציגו בכל בית-ספר תיכון במדינה. הוא מלמד על מהות המישטר הדמוקרטי יותר מעשרה ספרילימוד, יותר ממאה מאמרים ואלף נאומים.

לכאורה הוא מתאר את פעולתו של צוות אחד, בעיתון אחד, בפרשה אחת. אך למעשה הוא מתאר, בצורה חיה ומרתקת, את שליחותו של העיתונאי החופשי במישטר הדמוקרטי.

לפני קרוב ל-200 שנה אמר תומאס ג'פרסון, מנסח מגילת-העצמאות האמריקאית: